

Datum: 16 juni 2020

Onderwerp: Input VNG t.b.v. AO Arbeidsmarktbeleid 24 juni

Geachte dames en heren,

Op 24 juni spreekt u met minister Koolmees over het arbeidsmarktbeleid. De VNG is van mening dat de bakens van het arbeidsmarktbeleid verzet moeten worden. Ook recente rapporten over de arbeidsmarkt bepleiten dat. De Corona-crisis versterkt die noodzaak. Gemeenten willen daar hun bijdrage aan leveren en doen de volgende vijf voorstellen:

1. Werk toe naar één regeling voor de basis van de arbeidsmarkt.
2. Anticyclisch investeren in de ontwikkeling van mensen is noodzakelijk.
3. Zorg voor een samenhangende aanpak op gebied van onderwijs-scholing en een leven lang ontwikkelen.
4. Stimuleer en faciliteer samenwerking in de regio.
5. Geef voldoende aandacht aan de basis van de arbeidsmarkt.

Inleiding

Er zijn fundamentele aanpassingen nodig in het arbeidsmarktbeleid. Dat is de hoofdboodschap van vier verschillende rapporten die recent zijn verschenen over de toekomst van het arbeidsmarktbeleid^[1]. Ook de VNG vindt dat er aanpassingen nodig zijn om de arbeidsmarkt toekomstbestendig te maken. Gemeenten voeren niet alleen de Participatiewet uit, maar zien ook in de praktijk hoe vraagstukken van *inclusie* en *uitsluiting* steeds manifester worden en om oplossingen vragen als gevolg van opeenvolgende bezuinigingen op het re-integratiebudget, toegenomen complexiteit en fragmentatie van regelgeving, en beperkende maatregelen die maatwerk belemmeren.

Het inzicht dat fundamentele wijzigingen nodig zijn wordt versterkt door de huidige coronacrisis, die laat zien dat werk- en inkomenszekerheid geen gegeven is. Het beroep op inkomensondersteunende maatregelen neemt op dit moment fors toe. Dit raakt gemeenten direct. Niet alleen financieel, maar ook maatschappelijk en sociaal voor wat betreft hun inwoners. De recente ontwikkelingen laten niet alleen de urgentie zien op het dossier van het arbeidsmarktbeleid, maar dragen ook bij aan de verwachtingen die burgers hebben ten aanzien van de rol van de overheid. Dus ook die van gemeenten.

Er is een proactief arbeidsmarktbeleid nodig met meer persoonlijke begeleiding en de juiste prikkels.

Het recht op ondersteuning zou niet meer afhankelijk moeten worden gesteld van voorwaarden die zijn vastgelegd in verschillende regelingen, waarbij ieder facet van een probleem een eigen regiem kent. Er is meer maatwerk nodig. Evenals een bredere, domein overschrijdende en meer integrale aanpak; mensen moeten in staat worden gesteld zich blijvend te ontwikkelen en te leren. Er is een disbalans op de arbeidsmarkt; mensen aan de basis van de arbeidsmarkt worden ondanks alle

^[1] Commissie Borstlap, evaluatie Participatiewet door SCP, studie WRR en rapport Brede maatschappelijke heroverwegingen

inspanningen uitgesloten van werk of kunnen slechts via onzekere vormen van werk aan de slag. Dat is onwenselijk. Daarom is het nodig om van de Participatiewet een echte **Participatiewet** te maken.

Daar zijn dan wel de juiste randvoorwaarden en financiële middelen voor nodig. De commissie Borstlap stelt in dit verband vast dat gemeenten de laatste jaren 2/3 van hun budgetten voor activering en begeleiding hebben verloren door bezuinigingen. Nederland geeft ook ten opzichte van andere landen relatief weinig uit aan actief arbeidsmarktbeleid.

Gemeenten vinden het teleurstellend dat het kabinet de uitkomsten van de evaluatie van de Participatiewet terzijde lijkt te leggen. Gemeenten constateren dat ook de andere recent verschenen rapporten de uitgezette lijn en bevindingen van het SCP op hoofdlijnen volgen, met als kernboodschap: het moet anders.

Gemeenten willen daaraan hun bijdrage leveren en doen de volgende voorstellen.

1. Werk toe naar één regeling voor de basis van de arbeidsmarkt.

De Participatiewet is aan verbetering toe. Daarbij hoort meer regie voor gemeenten. Gemeenten willen regels voor de arbeidsmarkt waar schotten en complexiteit in en tussen regelingen zijn verdwenen. Het moet voor werkgevers eenvoudig worden om mensen die langs de kant staan werk te bieden, en om die te vinden via herkenbare, efficiënte en effectieve dienstverlening. Gemeenten willen één regeling voor de basis van de arbeidsmarkt en geen verschillende doelgroepen met ieder een eigen regiem. Er moet voldoende ruimte komen voor het leveren van maatwerk. Inkomen mag niet onzeker worden op de weg richting werk; mensen hebben belang bij een stabiel en voorspelbaar inkomen, ook als zij (gedeeltelijk) uit de uitkering gaan. In dit verband is het nodig dat gemeenten meteen partner zijn bij de plannen om het stelsel van toeslagen te verbeteren.

2. Anticyclisch investeren in de ontwikkeling van mensen is noodzakelijk

Budgetten moeten meebewegen in de tijd. In tijden van laagconjunctuur moeten alle zeilen bijgezet kunnen worden, in tijden van hoogconjunctuur kan het minder. In dat verband dienen ook de kortingen op het re-integratiebudget te worden teruggedraaid. Er is een anticyclisch investeringsmodel nodig voor de Participatiewet en het arbeidsmarktbeleid. In dit verband kan worden gedacht aan een buffer of fonds. Op die manier worden gemeenten in staat gesteld hun inwoners ook ten tijde van economische recessie en tijdelijke werkloosheid werkfit te houden. Dit kan door te investeren in het op peil houden van kennis en vaardigheden.

3. Zorg voor een samenhangende aanpak op gebied van onderwijs-scholing en een leven lang ontwikkelen.

Ontwikkeling van mensen moet hoog op de agenda komen. Door de voortdurende wijzigingen op de arbeidsmarkt als gevolg van toenemende globalisering, technologische ontwikkelingen en flexibilisering, worden onderwijs en scholing steeds belangrijker voor het vinden en behouden van werk. Lokale en regionale initiatieven op dit vlak moeten worden gestimuleerd en gefaciliteerd. Investerings vanuit het publieke domein en een proactief arbeidsmarktbeleid zijn nodig om vooral inwoners die laag en middelbaar zijn opgeleid te voorzien in een leven lang ontwikkelen. Het tegengaan van een maatschappelijke tweedeling is een gezamenlijke verantwoordelijkheid van gemeenten, UWV, onderwijs en ondernemers. Gemeenten kunnen, in de arbeidsmarktregio's, het voortouw nemen om met deze partners de samenwerking te intensiveren en te initiëren dat op dit thema vernieuwende initiatieven worden genomen.

4. Stimuleer en faciliteer samenwerking in de regio

Door de coronacrisis en de economische gevolgen daarvan zal naar verwachting het beroep op inkomensondersteuning door gemeenten en UWV fors toenemen. Dat heeft consequenties voor activering en re-integratie. Er zal niet alleen versneld moeten worden ingezet op re-integratie, maar ook op andere manieren van samenwerken om effectief en efficiënt de toeleiding naar werk te bevorderen. Dit speelt zich vooral af in de arbeidsmarktregio's, waarbij - in navolging van de regionale werkbedrijven - ook een rol weggelegd is voor sociale partners en onderwijs. Gemeenten ondersteunen de suggestie van de commissie Borstlap om mens en re-integratietaak hierbij centraal te stellen, in plaats van de uitkering en het regiem waarin men "gevangen" zit. Bij een effectieve dienstverlening aan werkgevers past ook het verder ontzorgen van diezelfde werkgevers. Ook dient een betere balans te worden gevonden tussen dienstverlening aan werkgevers en werkzoekenden; het werknemersperspectief verdient meer aandacht om tot beter werkende samenwerking te komen en effectief te bemiddelen.

5. Geef voldoende aandacht aan de basis van de arbeidsmarkt

De coronacrisis legt de zwakheden bloot van de arbeidsmarkt, in het bijzonder van degenen met een kwetsbare positie, waaronder mensen met een arbeidsbeperking. Het zet vraagtekens bij de huidige inrichting van het beleid om mensen met een beperking een plek op de arbeidsmarkt te geven en bij de instrumenten die daarvoor zijn bedacht.

Zowel de WRR als de commissie Brede maatschappelijke heroverweging doen op dit vlak suggesties die verder verkend moeten worden, zoals die van de basisbaan of detachingsfaciliteit. Ook andere opties moeten worden verkend om te voorkomen dat mensen aan de basis van de arbeidsmarkt in een ongewenste concurrerende positie komen ten opzichte van kanshebbers op de arbeidsmarkt.